

Zweefvliegen in het Krekengebied

In de voorzomer van 2006 ben ik een keer met Jan van der Drift meegegaan om zweefvliegen te inventariseren in het Krekengebied. Jan had die taak op zich genomen in het kader van het Bieslandse bos project en ik wilde graag wat leren over zweefvliegen. Zo konden we twee zweefvliegen in één klap slaan. We ontmoetten elkaar op de parkeerplaats naast de Uylenburg aan de Noordeindseweg. Het was mooi zonnig weer, hetgeen niet alleen prettig was voor ons, maar doorgaans houden insecten ook van zulke weersomstandigheden.

Vliegen vangen

Op de parkeerplaats zagen we de eerste zweefvlieg. Jan haalde twee doorzichtige plastic bekertjes uit zijn tas. Bij het ene bekertje was de bodem vervangen door plastic folie en bij de andere zat een millimeterverdeling op de onderkant van de bodem geplakt. Deze constructie, een zogenaamde 'Spi-pot', was zelf geknutseld naar een plaatje uit een spinnenboek. Het vereist heel wat behendigheid om een zweefvlieg te vangen tussen twee plastic bekertjes en deze vervolgens zo te manipuleren dat je de zweefvlieg klemvast, maar ongedeerd kunt bekijken.

Jan slaagde er echter in de zweefvlieg te vangen en deze werd vervolgens uitvoerig bestudeerd, aan de hand van tabellen, fotogidsen en andere naslagwerken, die hij had meegenomen. Een zorgvuldige aanpak, maar wel tijdrovend. Ik vroeg aan Jan of het ook mogelijk is zweefvliegen van een bijpassende naam te voorzien zonder ze te vangen. Hij antwoordde dat hij een keer met enkele experts was mee geweest die er wel in slaagden zweefvliegen te determineren zonder ze te vangen, maar daarvoor moet je flink wat ervaring hebben.

Jan vertelde dat hij nog niet zo lang met zweefvliegen bezig is. In 2001 werd hij coördinator van een groepje KNNV-leden, die mee wilden doen aan een landelijk zweefvliegen project. Dit was een project van onder andere EIS (European Invertebrate Survey), om een verspreidingsatlas te maken voor de Nederlandse zweefvliegen. Dat project is inmiddels afgerond en daarna heeft hij er minder tijd in gestoken.

Wat er zat...

In het Krekengebied waren tijdens ons bezoek, ondanks het mooie weer, nauwelijks zweefvliegen te bekennen. Vaak zijn zweefvliegen te vinden op bloemen en die waren op dat moment schaars. De massale bloei van fluitekruid en raapzaad was al achter de rug en andere planten waren nog niet in bloei. In twee uur tijd hebben we amper 10 zweefvliegen gevangen, maar dat mocht de pret niet drukken, want Jan vertelde ondertussen allerlei interessante wetenswaardigheden.

Later in het seizoen heeft Jan nog een aantal maal het Krekengebied bezocht om zweefvliegen te inventariseren. In totaal zijn 16 soorten op naam gebracht, die in de tabel zijn weergegeven.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam
Episyrphus balteatus	snorzweefvliegje
<i>Eristalis horticola</i> *	bos-bijvlieg
<i>Eristalis pertinax</i> *	kegel-bijvlieg
<i>Eristalis arbustorum</i> *	kleine bijvlieg
<i>Eristalis nemorum</i> *	punt-bijvlieg
<i>Eristalinus sepulchralis</i> *	weidevlekoog
<i>Helophilus pendulus</i> *	gewone pendelvlieg
<i>Helophilus trivittatus</i> *	citroen-pendelvlieg
<i>Lejogaster metallina</i>	gewoon glimlijfje
<i>Melanostoma mellinum</i>	gewone driehoekszweefvlieg
<i>Myathropa florea</i> *	doodskopzweefvlieg
<i>Parhelophilus frutetorum</i> *	bos-fluweelzwever
<i>Platycheirus albimanus</i>	mica-platvoetje
<i>Rhingia campestris</i>	gewone snuitvlieg
<i>Syrirta pipiens</i>	menuetzweefvlieg
<i>Tropidia scita</i>	moeraszweefvlieg

Deze lijst is onvolledig, want een aantal moeilijk determineerbare soorten, zoals de ‘gitjes’ (*Cheilosia*’s) zijn buiten beschouwing gelaten. Desondanks vond ik het interessant om eens wat informatie van deze 16 soorten op te zoeken in de zweefvliegtabel van Aat van Barendregt (2001), over de leefwijze van de larven, de regio waarin ze voorkomen, of ze algemeen zijn in Nederland, of er een trend is en in wat voor biotopen ze voorkomen.

Leefwijze larven

Er zijn tenminste zeven verschillende leefwijzen bekend van zweefvliegglarven. Voor de soorten in het Krekengebied zijn vier leefwijzen te onderscheiden. De larven van Eristalinae-soorten (in de tabel aangeduid met een *) leven in het water en hebben doorgaans een lange adembuis. Vanwege hun bijzondere lichaamsbouw worden ze ‘rattestaartlarven’ genoemd. De larve van het gewoon glimlijfje leeft ook in het water, maar heeft een korte adembuis.

Een aantal zweefvliegglarven zijn carnivoren, die op planten leven en op dierlijk voedsel jagen, zoals bladluizen. Drie soorten van de lijst hebben carnivore larven: het snorzweefvliegje, de gewone driehoekszweefvlieg en het mica-platvoetje. De larven van drie andere soorten (menuetzweefvlieg, moeraszweefvlieg en gewone snuitvlieg), leven in rottend hout of organisch afval. Moeraszweefvliegglarven blijken een voorkeur te hebben voor de stengels van lisdodde en gele lis. Het Krekengebied heeft ongetwijfeld genoeg voedsel te bieden voor de larven van de zweefvliegsoorten uit de tabel.

Wat zijn het voor soorten?

Maar liefst negen soorten uit de lijst zijn afkomstig uit de subfamilie Eristalinae. Bij deze subfamilie horen onder andere de bij-vliegen, grote bruine zweefvliegen, die op honingbijen lijken. De verschillende soorten bij-vliegen vind ik moeilijk van elkaar te onderscheiden. Beide soorten pendelzweefvliegen en de doodskopzweefvlieg hebben een opmerkelijke tekening op het borststuk. Het zijn fraaie opvallende vliegen. Eveneens opvallend vind ik de

gewone snuitvlieg, een beestje met een rood achterlijf en een puntige snuit. In de puntsnuit zit een lange tong opgeborgen, waarmee ze nectar kunnen opzuigen uit bloemen zoals de witte dovenetel. Voor de meeste andere zweefvliegen is de nectar van deze plant onbereikbaar omdat hun tong te kort is. Daarom zie je zweefvliegen vaak op planten waarvan het stuifmeel en de nectar eenvoudig te bereiken zijn, zoals bij schermbloemigen en composieten.

Over verspreiding en biotoop

Vrijwel alle zweefvliegsoorten, die in het Krekengebied zijn gevonden, kunnen overal in Nederland en in alle regio's worden aangetroffen. Het zijn allemaal algemene soorten waarvoor geen trend is vastgesteld, met uitzondering van de bos-fluweelzwever. Daarbij staat vermeld dat ze verspreid in Nederland voorkomen, met een voorkeur voor zandgrond. In de afgelopen jaren hebben ze hun verspreidingsgebied echter uitgebreid. Voor tien soorten uit de tabel geldt dat ze in alle biotopen voorkomen, drie soorten hebben een voorkeur voor bos, één soort houdt van vochtig laagveen en dan is er ook nog één soort die weiland prefereert. Deze biotooptypen zijn allemaal in het Krekengebied te vinden.

*Caroline Elfferich
November 2007*